

Wonen naast bollenpercelen niet ongezond

De sector kan enigszins opgelucht ademen. Er is namelijk geen verband tussen de gezondheid van omwonenden en de nabijheid van bloembollenpercelen gevonden. Dit blijkt uit het rapport 'Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen' van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Tekst: Ellis Langen | Fotografie: René Faas

Anleiding voor dit verkennend onderzoek van RIVM waren zorgen over de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op de gezondheid van omwonenden van landbouwpercelen. Gegevens over de feitelijke blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen waren echter niet beschikbaar. Omdat de eerste onderzoeksresultaten van zo'n blootstellingsonderzoek zeker twee jaar op zich zouden laten wachten, is het RIVM parallel ook een verkennend onderzoek gestart in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Dit onderzoek is uitgevoerd door het RIVM, de Universiteit Utrecht en het Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg. Zij hebben gekeken of er een verband bestaat tussen afstand tot landbouwpercelen en oppervlakte van nabije teelten enerzijds en gegevens over ziekten en aandoeningen anderzijds. In het verkennend gezondheidsonderzoek hebben onderzoekers geregistreerde gegevens van huisartsen, vragenlijsten en gegevens uit andere gezondheidsregistraties gebruikt. En wat

blijkt? Over het algemeen is er geen duidelijk verband gevonden tussen gezondheid en de nabijheid van landbouwpercelen. Sterker nog, mensen die dicht bij landbouwpercelen wonen, lijken gemiddeld zelfs iets gezonder te zijn dan personen die daar verder vandaan wonen. Volgens de onderzoekers kan dit met leefstijl te maken hebben.

VERTROUWEN

In het onderzoek is gekeken naar verschillende teelten die plaatsvinden op landbouwpercelen, zoals mais, granen, aardappelen, bieten, fruit, bloembollen en boomkwekerij en de teelt van vollegrondsgroenten. Gegevens over landgebruik zijn met behulp van adresgegevens gekoppeld aan gegevens over gezondheid. De KAVB is blij met de uitkomst die betrekking heeft op de bloembollensector. André Hoogendijk: "Het is goed nieuws dat er geen negatieve gezondheidseffecten voor omwonenden van bloembollenpercelen zijn gevonden. Dit is een onderwerp dat natuurlijk niet alleen de omwonenden raakt, maar ook, of misschien wel juist de ondernemers zelf met hun gezinnen en hun medewerkers."

De goede uitkomst geeft volgens Hoogendijk vertrouwen in de uitkomst van het blootstellingsonderzoek van het RIVM, ook wel OBO (Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden) genoemd. Hier wordt specifiek bij omwonenden van bollenpercelen bijvoorbeeld via urinemonsters en monsters van huisstof bekeken of zij daadwerkelijk worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen. Hoogendijk: "Is het antwoord daar straks 'ja' op, dan weten we in ieder geval vanuit deze Gezondheidsverkenning al dat er geen gezondheidseffecten zijn. De vraag is dan of verder onderzoek wel noodzakelijk is. Is het antwoord 'nee' en worden omwonenden van bollenpercelen dus niet blootgesteld aan middelen, dan zijn we volgens mij helemaal snel klaar."

De uitkomst van het verkenningsonderzoek is het meest gunstige dat de bollensector te horen had kunnen krijgen. Hoogendijk: "Stel dat er uit de Gezondheidsverkenning was gekomen dat omwonenden van bollenpercelen ziek zouden worden en later uit het blootstellingsonderzoek ook nog zou blijken dat deze mensen worden blootgesteld aan stoffen in gewasbeschermingsmiddelen. Nou, dan wordt het een lastig verhaal."

VERDER ONDERZOEK

De gezondheidsverkenning van het RIVM pakt overigens niet voor elke teelt of sector goed uit. Zo ligt het voor de maisteelt lastiger. Daar is wel een verband gevonden

tussen de nabijheid van maisteelt en een hogere sterfte als gevolg van luchtwegaandoeningen. In de gezondheidsverkenning is echter niet gekeken naar wat de oorzaak van de gezondheidseffecten kunnen zijn. Het RIVM beveelt dan ook aan om te analyseren of de hogere sterfte aan luchtwegaandoeningen in de nabijheid van maisteelten bijvoorbeeld verband houdt met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in die teelt of dat bijvoorbeeld een andere factor, zoals fijnstof, er iets mee te maken kan hebben. Voor een aantal negatieve gezondheidseffecten die het RIVM heeft gevonden, is het volgens het instituut onduidelijk of er een verband is met de hoeveelheid of nabijheid van specifieke gewassen. Het gaat hierbij onder andere om een hoger geboortegewicht in de nabijheid van zomergerst, en de ziekte van Parkinson en oogirritaties bij fruitteelt en leukemie bij afwisselende granen-bieten-aardappelteelt. Ook hier is nader onderzoek nodig om te bepalen of er daadwerkelijk sprake is van verbanden. Als dat zo is, moet worden bekeken welke bestrijdingsmiddelen in de genoemde teelten zijn gebruikt en of schadelijke eigenschappen van deze middelen verband houden met de aandoeningen.

BLOOTSTELLINGSONDERZOEK BOLLEN

Het blootstellingsonderzoek wordt gedaan omdat in Nederland ongeveer 90.000 mensen binnen 50 meter van een bloembollen- of fruitperceel wonen. Het is echter onduidelijk in welke mate omwonenden worden blootgesteld aan de gewasbeschermingsmiddelen die worden gebruikt op die percelen. Voor de bloembollensector is het blootstellingsonderzoek in 2016 en 2017 uitgevoerd bij 194 omwonenden van bloembollenpercelen en 40 bloembollenkwekers. Het onderzoek naar de blootstelling concentreert zich op neerwaartse bespuitingen in de bollenteelt. Voor de fruitteelt staat het blootstellingsonderzoek in 2019 en 2020 voor het RIVM op de rol.

Het RIVM analyseert momenteel de gegevens van het blootstellingsonderzoek dat is gedaan in de bollensector. Het concept-rapport wordt eerst besproken met de klankbordgroep, waarin ook de KAVB zit. Daarna gaat het definitieve rapport richting de opdrachtgevers, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. "Ik verwacht het definitieve rapport van het blootstellingsonderzoek eind dit jaar", aldus Hoogendijk. De uitkomsten van de gezondheidsverkenning en het blootstellingsonderzoek bepalen of er vervolgonderzoek komt en waarop dat zich gaat richten. ♦

Het rapport 'Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen' is te vinden op de website van het RIVM.